

TIJDSCRIFT

VAN HET

KONINKLIJK NEDERLANDSCH GENOOTSCHAP

VOOR

MUNT- EN PENNINGKUNDE

ONDER DE ZINSPREUK

„Concordia res parvae crescunt“

TE

AMSTERDAM

17e Jaargang.

AMSTERDAM

JOHANNES MÜLLER

1909

Schutterspenningen van Vere.

a. De Confrérie van St. JORIS.

Drie schutterijen hebben gedurende vele eeuwen der aloude stad Vere tot nut en sieraad verstrekt. Het waren de confrèriën van den Cruysboog of van St. JORIS ; van den Handboog of van St. SEBASTIAAN en van den Voetboog of der Coleuveniers, later confrèrie van de Edele Busse, met de H. BARBARA tot patrones.

Ieder dezer schuttersgilden heeft gebruikt gemaakt van een gildepenny tot het bijeenroepen der respektieve leden. Het is mij gelukt deze gedenkstukken terug te vinden. De schutterspenning van den Handboog is reeds beschreven en afgebeeld, de beide andere zijn dit, zoover ik weet, niet.

Wij zullen met de beschrijving van den penning van den Cruysboog of van St. JORIS, als zijnde de oudste der drie confrèriën, aanvangen ; eerst echter een woord over de schutterij zelve.

In de stadsrekeningen van 1417 worden schuttersgilden vermeld. Echter namen schutters van Ter Veer reeds deel aan het schietspel te Doornik, dat in 1393 gehouden werd 1). Zeker is het, dat reeds in 1440 de Cruysboog van reglementen was voorzien. Het hof stond later buiten de Warwijksche poort over het oude mannen- en vrouwenhuis en lag tusschen de twee andere confrèriën in 2). In 1593 werd

---

1) *Eenige Zeeuwsche oudheden uit echte stukken opgehelderd en in het licht gebracht, behelzende een beschrijving der stad Vere* door JACOBUS ERMERINS, 1ste stuk, Middelburg 1790.

2) *Kerkelijk Veere* door pastoor J. J. VAN DER HORST in: *Bijdragen v. d. Geschiedenis van het bisdom Haarlem*, 26ste deel, 2de afl. 1901. .

dit hof door de Regeering der stad aan de gildebroeders tegen betaling van £ 3 : 2 : 's jaars in eeuwige erfpacht gegeven.

Er zijn behalve vele andere oorkonden, een drietal rekeningboeken van deze schutterij bewaard. Het oudste dateert van 1467 en begint aldus :

„Dat is dair in staen die scieten sullen bider helpen Goeds ende des rider Sinte JORIS de papegay ter Vere”, enz. Op de andere zijde staat :

„Ordynancie bider Heere ende der weet van der Vere op dat gilde van Sinte JORIS.”

In dat jaar schoten 88 broeders 1). Bij het overgaan der stad aan den prins van Oranje werd op bevel der stedelijke regeering 20 schell. gr. vls. aan hen vereerd om de Blijde Incompste van zijner Excellentie met zijner huysvrouw in Vere ten jare 1575 heuchelijk te vieren. In dien tijd bestond de schutterij uit 56 leden. Als vaste inkomsten genoten zij, behalve de gewone, als jaargelden, doodschuld, boeten, enz., £ 2 : 12 jaarlijks vanwege den markies. In 1703 staat dit, bijv. aldus verrekend : 2)

„Ontfangen van den heer HUYBREGT DE HAASE in qualiteyt als rentmeester over de domeynen van den heer marquis deser stede Vere zijnde de jaarlijksche recognitie voor de maandschutters en sulx over den jare 1703 . . . £ 2 : 12 sch.”

De jaarpenningen voor iederen schutter bedroegen 3 sch. 4 gr. ; de doodschuld evenveel. Van het betalen van jaarpenningen waren vrij : „het oudste lid, de beleeder, de regeerende en de aankomende deken”. Het inkomgeld bedroeg 5 sch. vls.

1) Wie de papegai afschoot had het voorrecht, dat aan zijne vrouw des noens werd gezonden twee stedekannen wijns ende twee scoetel spijzen ende also des avens en niet meer. Was hij niet „ghehilict”, dan kreeg niemand iets buiten het feest. *Kerk. Vere.*

2) Deze en volgende mededeelingen zijn door mij genomen uit de twee jongste rekeningboeken, die mij door het Stedelijk Bestuur van Vere geruimen tijd welwillend ter inzage zijn verstrekt.

In 1705 bestond het gilde slechts uit 11 leden ; in 1714 was het getal schutters echter weer tot 25 aangegroeid. De knaap ontving op St. JORIS-dag, 23 April, zijne jaarwedde van 10 sch. 6 gr. Evenals overal elders, hielden ook de Veersche schutters hun gemeenschappelijken maaltijd of maakten rijtoertjes met elkaar. Zoo deden zij in 1726 een „speelreys“ naar Domburg, die £ 8 : 18 : 8 kostte. In 1751 reden zij in een faiton naar de Oranjezon en betaalden 15 sch. voor het rijtuig.

Het resolutieboek van Burgem., Scheepenen ende Raden der stad Vere vermeldt op 28 Aug. 1660 een concept over een reglement van de drie schutterijen. Het bestaat uit 30 artikelen. Een extrakt van dit reglement komt voor in het rekeningboek op het jaar 1703.

Stierf een schutter dan moesten de confrères van alle drie de schutterijen achter het lijk gaan op eene boete van een sch. vls. Geen excuus hierop zou worden aangenomen, als ziekte „ofte buyten den eylande Walcheren geweest te zijn“. (art. 25).

In art. 26 lezen wij hieromtrent : „Ten welken eynde (achter het lijk gaan) bij den knape van yder schutterie behoorlijcks noodinge 's daags te voren sal werden gedaen ten huysse van de respective schutters aldaar latende den penninck waerop yder respectivelijck is genombreert.“

Het bevel is duidelijk genoeg, maar het was slechts ten deele uitvoerbaar, omdat de schutterij toen nog geen gildenpenning bezat. Wij vernemen dit uit het besluit d.d. 23 April 1717 :

„Op den 23 April 1717, zijnde den dag der verkiesinge, heeft den heer overdeken de leden voorgedragen, dat volgens art. 25 van het concept-reglement voor de dry schutterien is gestatueert dat wanneer een schutter van een der schutterien comt te sterven, de schutters van de schutterie gehouden zijn ter begravenis te comen op een boete aldaar gestatueert, mits volgens art. 26 daar aan volgende, door

de knape daags te vooren daertoe wierden genoodigt met overlevering van eenen penning daar op yder respectvelijk staat genombreert en overmits desen Edelen Hove van soodanige penningen niet en was voorsien, of men om de oude orders te observeeren en wederom in trein te brengen niet diergelijke penningen soude laten maaken, waarop door den heer overdeken omvraage gedaan sijnde is met eenparige bewillinge geresolveert van ja en de directie van de making der penningen gelaaten aan de heeren regerende en aankomende dekens mitsgaders dh. LOURENS NEBBENS als oudste confrère”.

Of men in 1660, na het maken van het reglement, penningen heeft gebruikt – om de oude orders wederom in trein te brengen, lazen wij zoo even – is onbekend. Zeker is het echter, dat in 1717 het gebruik er van reeds lang was afgeschaff en besloten werd een officieelen penning te laten vervaardigen. Het was hier zeer terecht „Beter laat dan nooit”.

De rekening van 1718 geeft eenig licht over de nieuw aangeschafte penningen. Wij vernemen er uit, dat een stempel werd vervaardigd :

„Betaald aan mons. WILLEM DU PRÉE de somme van vier ponden en thien sch. vls. voor het maken van den stempel en het drukken der penningen van desen hove volgens accord met hem gemaakt dus alhier volgens quitantie . . .
£ 4 : 10”.

Het waren dus geen gegoten, maar geslagen penningen. Om deze te bewaren vervaardigde blikslager MIDDELHOVE er een blikken bus voor, die 8 gr. kostte. De stukken zelve werden geleverd door den tinnegieter NICOLAAS JORGSMAN. Voor het leveren van 60 stuks gildepenningen ontving hij £ 1 : 2 : 6 vls.

Toen 5 Mei 1719 de nieuw benoemde deken de aanwezige gildegoederen in ontvangst nam, bevond zich ook daaronder een „blekke bus”, waarin 40 genummerde en 15

ongenummerde penningen, alle, zoo lezen wij, met het wapen deser hove voorzien. De penning is slechts aan eene zijde gestempeld.

Voorzijde : De ridder St. JORIS, naar links rijdende, doorsteekt den draak, die links van hem ter aarde ligt. Boven in het veld wolken, waarboven een engelenkopje. Rechts in een gekroond schild het wapen der schutterij ; links een deel van het wapen der stad Vere, zijnde het wapenschild van BORSSELE, waarin een dwarsbalk van zilver 1). Alles omgeven door een schulpenrand. Ongeletterd.

Tin. Rond. Eenzijdig. Middellijn 35 m.M. Plaat I, N°. 1.
Mijne verzameling.

Deze penningen zijn in gebruik gebleven tot in 1809. In dat jaar is tevens de laatste rekening verantwoord. Er waren toen nog 23 leden aanwezig, die de resteerende gelden tot een bedrag van / 216 : 7 : 8 onderling verdeelden.

De gildepenny in 1717 ingevoerd was echter niet voor alle doeleinden te gebruiken. Men kon zoo'n penny niet dragen, kortom de heeren leden verlangden op de vergaderingen te verschijnen met een ordeteeken op de borst. Dat was bij naburige schutterijen ook zoo het geval. De pronkzucht der 18e eeuw deed ook in het kleine stedeke haar invloed gelden : in 1740 werd tot het aanschaffen van een ordeteeken besloten.

Wij lezen hieromtrent op 16 April :

„Na gedaanen verkiezing heeft den WelEd. heer Burg. JOHAN LOUIS VERELST als overdeeken van deze Eedele Confrérie van St. JORIS aan de respective Leden voorge-

1) Het volledige wapen van Vere staat aldus in VAN DER AA'S *Aardrijkskundig Woordenboek* beschreven: Van azuur, met een zee van sinopel in het onderdeel, waaruit oprijzen twee smalle torens of zuilen, tusschen welke een hulk ligt, alles van goud. Uit iederen toren komt een wildeman met knots te voorschijn, welke te zamen een keten vasthouden, waaraan het wapen van BORSSELEN hangt, zijnde van sabel met een faas van zilver.

dragen of men niet behoorde na het exempel van andere steeden en wel bijzonder na die van onze nabuerige stad Middelburg eenige orders te laten maken voor alle de leden en confreeren van der Collegie om bij alle bijeenkomsten de respective leeden daarmede gemunijeert en aangedaan te moeten wezen, waarop gedelibereerd zijnde, is met eenparigheid van alle de presente leden goet gevonden en verstaan, het geproponeerde van den heer overdeeken te acceptereen en Sijn Ed. voor de gedane propositie bedankt en tot verrijting van dien versogt en gequalificeert de heeren regeerenden en afgegaane dekens THEOD. v. ALLER en Mr. JOH. HIER. HUYSEN om te laten maken een getal van 22 orders, gedeeltelijk na het model als die van de Ed. Confrèrie der stad Middelburg en dat de kosten van dien sullen betaald worden uyt de kas van dit collegie en om de kas gedeeltelijk daarin te ondersteunen is goet gevonden en verstaan dat alle de leden die present in dit collegie zijnde bij uytdeiling van de orders ider confreer sal betaale de helft van de waarde, dat een order heeft gekost aan den regeerenden deken, die deselve in de rekeninge van ontfang sal moeten verantwoorden en de overschietende orders moeten berusten onder den regeerenden deken, bij de andere effecten, boucken en pampieren, en sal bij overlijden van een confreer deszelfs erfgenaamen geobligeert ende gehouden wesen de order over te geven mede aan den reg. deken die daar voor zoo veel zal betaalen uyt de kas van dit collegie, als den overleeden bij 't ontfangen van zijn order heeft betaald, zijnde de helft van den kostenden prijs; doch zal een lid quiteerende dit collegie onder de naem van levende doodschult, daar voor niets genieten en evenwel geobligeert wesen, zijn order over te geven aan den reg. deken, als voren gesegt, verder is goet gevonden en verstaen, dat wie na deese genoome resolutie confreer in dit college wordende, geobligeert wesen, boven de ordinaire inkomst te betaalen een pond vlaams, waarvoor aan Sijn Ed. een order zal ge-

geven worden en bij overlijden of quitteeren mede onder den naem van levende doodschult, geobligeert sijn te onderwerpen in maniere als hier voren van de present sijnde leeden is gesegt”.

Het voorstel werd goedgekeurd en de orders besteld. De rekening van 3 Dec. 1740 vermeldt het feit :

„Betaelt aan den Zilversmit B. GRENOT twee en twintig ponden vlaams wegens quitantie, voor 22 geleverde orders laten maken voor die Collegie van St. JORIS de somme van £ 22”.

De insignes werden aan een groen lint gedragen :

„Betaelt voor elf ellen groen linct a 4 stuyvers d’el seven schellingen en 4 gr. vls. en daar van een tweede el aan ieder order gedaan dus . . . . . 7 sch. 4 gr.”

De groene kleur van het lint kan misschien een hulpmiddel worden tot het terugvinden van het ordeteeken zelven, want tot nu toe is het mij niet gelukt de Veersche draagteekens te ontdekken. Bij gebrek aan een exemplaar is op plaat I, N°. 2 het Middelburgsche St. JORIS-draagteeken afgebeeld, daar het immers volgens de instructie „gedeeltelijk na het model als die van de Ed. confrèrie der stad Middelburg” is gemaakt.

De voorzijde stelt St. JORIS voor naar rechts rijdende. Zijn opgeheven rechter hand doorsteekt het monster aan zijne voeten. Een kruis van rood email hangt aan het insigne.

De keerzijde stelt hetzelfde voor en is geheel gegraveerd. Verguld zilver. Hoogte 66 m.M.

Verzameling Zeeuwsch Genootschap.

Een dergelijk draagteeken berust in de stedelijke verzameling ten stadhuize te Middelburg; ook hiervan is het lint verloren gegaan. Een kleiner draagteeken van verguld zilver, van bijna gelijke teekening, maar van minder fraaie bewerking, zonder afhangend kruis, ligt er naast. Zou dit

kleinere draagteeken het Veersche ordeteeken zijn geweest? Ik durf het niet beslissen.

In 1758 was er blijkbaar gebrek aan ordeteekens, want overdeken en verdere leden keurden het goed den rendant te gelasten nogmaals 12 nieuwe draagteekens te laten vervaardigen. Zij werden bij een anderen zilversmid besteld :

„Betaald aan PIETER OOLTERMAN een somme van 12 p. vls. over het maken van 12 ordensteekens, volgens quitantie £ : 12.”

Wie op de vergaderingen zijn ordeteeken niet bij zich had, betaalde 2 sch. boete ten voordeele der schutterij. Dit gaf een aardige bron van inkomsten, zooals het derde rekeningboek, in 1741 begonnen, aangeeft.

. Dat men veel gewicht hechtte aan het bezit van een ordeteeken, voornamelijk met het oog op de te betalen boeten, bewijst het geval met den heer DE VRIENDT, wiens ordeteeken „bij ongeluk was mislegd” en bijgevolg niet meer te vinden. Nu moest hij herhaalde malen daarvoor zijn twee schellingen boete offeren. Dit beviel hem niet, zoodat hij verzocht een nieuw teeken tegen den halven prijs te mogen ontvangen. Plechtig werd dit in de jaarvergadering in rondvraag gebracht. Men stemde toe. Bij het terugvinden van het eerste teeken, zou men hem de thans betaalde drie guldens terug betalen.

De bekende Zeeuwsche schrijver JACOB ERMERINS was reeds in het bezit van een ordeteeken, toen hij lid van de Veersche schutterij werd. Hem werd toegestaan dit insigne „in desen hove te mogen employeeren”, mits betalende 10 sch. vls., zonder dat eenige restitutie van deze penningen zou geschieden, wanneer hij den hove zou komen te quiteeren.

Veel getob had er steeds plaats met het teruggeven van het ordeteeken bij overlijden van een der confreeren. Het aardige draagteeken was dan meestal nergens te vinden. De schutterij verloor er telkens f 3.— bij.

Zachtjens aan begonnen ook voor deze confrérie de dagen van verval aan te breken 1). In 1803 hield men nog een gemeenschappelijken maaltijd. Bij die gelegenheid had men den grootmeester der zusterschutterij te Middelburg, den heer RADEMACHER mede ter maaltijd uitgenoodigd. Deze echter had per missive voor de eer bedankt, maar om niet-temin zijn goeden wil te toonen, zond hij het standbeeld van St. JORIS van de confrérie te Middelburg in zijne plaats om als middenstuk op tafel te pronken. Die hooge eer werd zeer gewaardeerd. Eene kommissie, bestaande uit den grootmeester VAN DER LOEFF en den deken JACOBSE, ging in persoon het kostbare beeld terug brengen.

In 1809 werden de leden voor het laatst met den ordinarispenning ter vergadering geciteerd en in het jaar daarop stelde grootmeester VAN DER LOEFF voor „of het niet beter was uithoofde der tijdsomstandigheden de confrérie te vernietigen”. Den woensdag daarop volgende werd tot de liquidatie besloten. De 23 nog aan zijnde leden verdeelden, zooals wij gezien hebben, de resteerende goederen.

b. Het Hof van den Handboog.

Deze confrérie heeft tijden van grooten bloei, maar ook van diep verval gekend.

Haar eerste privilegie dateert van 1462; het werd haar door HENDRIK VAN BORSSELE, heer van der Vere en Zandenburg verleend. Ook de latere heeren VAN BORSSELE schonken voorrechten aan de schutterij, o.a. het officij van den brant van den harinctonnen 2), welk voorrecht haar echter in 1592 voor goed werd ontnomen. Als schadevergoeding voor die bron van inkomsten, schonk de stad 400 guldens 3),

1) In 1791 was het schuttershof van den kruisboog niet meer aanwezig. ERMERINS l.c. blz. 217.

2) ERMERINS, loc. cit., 3e stuk, blz. 213.

3) *Verzameling van eenige stukken van het Edelen Handbogen-Hof te Vere* (door J. MARINISSEN, overdeken). Gedrukt te Vere, 1786.

die bestemd werden voor den bouw van een nieuw schuttershof, dat in het geheel 333 p. vls. aan de confrérie-kas ontrok. Alhoewel volgens JACOBUS ERMERINS het voorrecht ouder was, staat de jaarlijksche bijdrage van wege den markies voor het eerst in 1589 geboekt.

De rekeningboeken van deze schutterij, wier devies „Eendracht maakt macht” luidde, geven geen licht omtrent het in gebruik hebben van gildepenningen, noch van uitgaven daarvoor gedaan 1). Toch heeft de gildepensing bestaan, want er is nog een exemplaar van over, dat aan het Zeeuwsch Genootschap behoort en het nummercijfer 49 voert. Ziehier de beschrijving er van :

Voorzijde : Het wapen van Vere (BORSSELE) en dat van de confrérie, het oude wapen van GODFRIED VAN BOUILLON of dat van Jeruzalem, naast elkander in het veld, van boven door een parel- of koordband verbonden, in een golvend lint uitlopende. Bovenaan een hoofdje. Tusschen de wapens een pijl op een gespannen boog. Onderaan een liggende pijl.

Keerzijde : Glad. Ingesneden het cijfer 49.

Tin. Eenzijdig, rond, middellijn 23 m.M.

Verzameling Zeeuwsch Genootschap. Plaat 1 No. 3

Een dergelijk exemplaar is beschreven bij DIRKS onder No. 92 en afgebeeld op plaat 1, No. 4 aldaar 2) ; het wordt door den geleerden schrijver bij de „Indéterminés” geplaatst en aan Leuven of Vere toegeschreven. Dat exemplaar van den handboogpenning draagt het cijfer 72 op de keerzijde.

Van 1650-1657 was, zoo lezen wij in de bewaard gebleven boeken, de schutterij zonder regeering geweest, toen echter

1) De notulen en rekeningboeken van 1611-1656 zijn verloren gegaan.

2) J. DIRKS. *Les corporations armées des Pays-Bas*, Bruxelles. Extrait de la *Revue belge de numismatique*, 1866, pl. 1, No. 4.

besloot men de confrérie „op meuks uyt liefde” op te richten. Burgemeester KIEN werd toen tot overdeken gekozen. Er volgde gedurende lange jaren een afwisselende bloeitijd voor de confrérie, totdat in de tweede helft der 18e eeuw, huis en hof zoodanig in verval waren geraakt, dat er vrees bestond het dak te zien invallen. Vrijwillige giften van regenten, leden, enz. brachten een som van 67 p. vls. in kas en daarmee was het onheil bezworen : alles werd keurig hersteld. In 1766 verhoogde men de jaarpenningen en alle schulden werden vereffend. Daarna roeide men de overtollige boomen uit den tuin ; zij brachten 141 p. vls. op. Als een teeken van hernieuwden bloei moge het beschouwd worden, dat deze gelden gebruikt werden voor een in 1779 gebouwde fraaie, luchtige, ruime zaal. Men vond daarin een wit marmeren steen, met het wapen der schutterij er op gebeiteld, benevens de namen der toenmalige regenten. Onderaan las men het volgende versje van de hand van Ds. BRUINING te Vere :

*„Ik neigde reeds ten Val, door Schulden zwaar Gedrukt,
Maar eensgezind beleid heeft mij 't Gevaar Ontrukt :
Hebt dank, O Schutters ! die van Schuld mij hebt ontheven,
Zoo blijft uw Spreuk in kragt : dat Eendragt magt kan geven.”*

Eene schutterij zonder schulden ! Een goed huis met schoone en luchtige zalen en een welbeplanten hof 1) zijn voor een groot deel de vruchten van uwe eensgezindheid, zong hun overdeken MARINISSEN in 1786, terwijl hij zijn aanspraak besloot met eenige dichtregelen van Mevr. ELISABETH GREGORIE, geb. OFFERHAUS, door haar bij de inwijding der nieuwe zaal in 1779 den broederen opgedragen 2).

---

1) Men had den hof wederom met olme en willige boomen beplant, die reeds welig groeyen en voordeel beloven (1779).

2) *Verzameling van eenige stukken, enz.*

Omtrent dien tijd waren nog 53 leden ingeschreven. Na 1772 is niet meer naar den gaai geschoten. Thans zijn huis, hof en nieuwe zaal verdwenen.

c. Het Hof van de „Edele Busse”.

De schutterij van den Voetboog of van de Coleuveniers, later die van de Edele Busse genaamd, was in 1522 door ADOLF VAN BOURGONDIE, heer van Beveren, van der Vere, enz. tot een vrij gilde verheven. De heilige BARBARA was oudtijds beschermheilige. Evenmin als in de rekeningboeken van het Handbogenhof, vermelden die van de Edele Busse iets omtrent het gebruik van gildepenningen. Ik meen echter den penning van deze schutterij te hebben teruggevonden in het volgende exemplaar.

Voorzijde: In het veld het bourgondische vuurstaal, waarin twee vuurroeren of geweren steken, door drie groepjes kogels omgeven, waaruit vlammen schieten. Op de plaats van het vierde groepje het wapen van Vere (BORSSELE).

Omschrift: ~ VALEANT ~ QUI · INTER · NOS · DISSIDIUM A°. 1623. (Laten zij heengaan die onder ons twist zoeken). Parelrand.

Keerzijde: De vogel feniks met uitgespreide vleugels te midden van vlammen staande. Boven hem een stralende zon.

Tin, gegoten, rond, middellijn. Onbeschreven.

Verzameling Zeeuwsch Genootschap. Plaat 1, No. 4.

Op het eerste gezicht meent men den geelkoperen penning van de Middelburgsche zusterconfrérie voor oogen te hebben. Op de plaats echter waar het naamcijfer van dengildebroeder moest prijken, komt thans het Veersche wapen voor, zooals dit ook op de beide andere Veersche schutterspenningen prijkt. Mij zijn verschillende exemplaren van dezen tinnen Veerschen penning bekend, die tot nu toe aan Middelburg

werden toegeschreven. Men onthoude vooral, dat Middelburg koperen-, Vere tinnen schutterspenningen in gebruik had.

Op mijn verzoek had ons medelid, de heer J. C. WIENECKE te Zeist de goedheid mij mede te deelen, dat én de geelkoperen Middelburgsche, én de Veersche tinnen penning gegoten zijn. „Op de plaats van het wapentje van Vere, heeft oorspronkelijk”, zoo schreef mij genoemde technikus, „eene dergelijke vulling gestaan als op de drie andere vakken tusschen de geweren. Men heeft die plaats op de tinnen medaille plat geslagen met een vlak ponsje en toen heeft men op die plaats het schildje gegraveerd. Het is er niet op geklopt”.

Vermoedelijk heeft de Veersche schutterij, den gietvorm in leen gehad, tin in plaats van geel koper nemende en ten overvloede als onderscheidingsteeken het wapen van BORSSELE er op plaatsend. Dit zou het niet voorkomen van uitgaven voor stempels in de rekeningboeken gedeeltelijk verklaren.

Het hof van de Edele Busse werd voor 10 p. 10 sch. vls. jaarlijks verpacht. De huurder had zich aan heel wat bepalingen te onderwerpen, zoo mocht hij op heilige of zondagen niet laten spelen met de violonto, liere, bas of ander spel, ook niet tollereeren, dat er in die dagen in huis of hof gedanst, gebattement of andere ongeregelde aenstotelijkheden werden gepleegd.

In 1653 telde de schutterij 114 leden, in 1710 48, terwijl er in het jaar 1738 slechts 19 meer aanwezig waren. Om de liefhebberij in het schieten wat te bevorderen, besloten heeren regenten iederen dinsdag bijeen te komen om naar den gaai te schieten. Om den fraai vergulden houten vogel, die in 1698 was vernieuwd, te sparen, zou men voortaan in de plaats daarvan een „tinnen taeljaar” stellen. Den 8 Juli 1698 had LIEVEN MESDACH de eer den werkelijken gaai af te schieten, waarnaar hij als koning werd gefeliciteerd en

de zilver vergulde gaai aan hem werd overhandigd om tijdelijk bij hem te berusten. 1) Het schijnt, dat de schutterskoning nog een extra belooning verkreeg, want wij lezen, dat besloten werd voor den koning te laten maken een silver stuck met een rant en, zoo 't niet te veel kost, voegde men er bij, mocht het worden verguld, evenwel den prijs van 12 guldens niet te boven gaande. Het volgende jaar kreeg de koning als belooning het geld terug, dat zijn aandeel in den maaltijd had gekost, namelijk 6 sch. gr., daarenboven werd hij op een glaasje wijn getrakteerd en ontving bovendien een zilverstuk van 9 schellingen in plaats van 6 schellingen 8 gr.

De oudste registers van dit gilde zijn verloren gegaan, eerst met 1653 leest men, dat het 114 schutters telde. Zeer belangrijk zijn de diensten geweest, die de confrérie van de Edele Busse in den 80-jarigen oorlog aan de Staatsche partij heeft bewezen.

Thans herinnert aan deze drie oude monumenten van Vere's bloeitijd niets meer dan een klein stuk land, „het Schuttershof" geheeten, de plaats aanduidende, waarop de voormalige confrériën hebben gebloeid, geleden en gestreden.

Middelburg
Oktober 1908.

M. G. A. DE MAN.

---

1) Dit duurde tot 24 Juli 1703, toen REYNIER VAN DER LUCT den gaai schoot. Oude LIEVEN MESDACH werd toen door heeren overdekens, dekens en beleeders bedankt en R. V. D. LUCT als koning gefeliciteerd, enz.

1.

3.

2.

4.

4.